

Posudek oponentky diplomové práce

Jméno diplomantky: Barbora Rejzková

Téma a rozsah práce: Sexuální násilí na ženách za ozbrojeného konfliktu – úloha mezinárodního trestních tribunálů (71 stran čistého textu)

Datum odevzdání: květen 2011

Aktuálnost (novost) tématu

Téma, které si zvolila diplomantka, je aktuální. Byť je sexuální násilí na ženách za ozbrojeného konfliktu jako takové z hlediska historie známo od nepaměti, jeho kvalifikování jako násilné činnosti, která má být postihována, je záležitost novodobá (ostatně samo trestání pachatelů dle mezinárodního práva je záležitostí až 20. století). Jako téma pro vědecké zkoumání je tedy daná otázka nová. V České republice se tématu ve svých příspěvcích věnuje konzultantka diplomantky, jinak mu v odborné literatuře věnován prostor není. Práce tedy může být cenným zdrojem informací i pro další badatele.

Náročnost tématu

Téma je náročné z důvodu nutnosti využívat zahraniční literaturu, a také mnohosti primárních pramenů.

Kritéria hodnocení práce

Formální stránka:

Práce má všechny formální náležitosti diplomové práce, jazyková úroveň je dobrá. Členění práce je poměrně logické, úvod, čtyři kapitoly a závěr, jednotlivé kapitoly na sebe navazují. Je vidět, že se autorka snaží o zasazení informací do širšího kontextu. Práce jako taková, stejně jako jednotlivé kapitoly, obsahuje obecnější, poté konkrétnější část, která je dotvářena a ilustrována skrze judikaturu.

Autorka samostatně pracovala s dokumenty i sekundárními prameny, použila literaturu domácí i zahraniční. Vysoce je třeba hodnotit práci s judikaturou. Při čtení literatury jsem opakovaně přemýšlela o nestrannosti použité literatury. Přemýšlela o tomto autorka textu?

Poznámkový aparát hodnotím jako kvalifikovaný.

Obsahová stránka:

Autorka si klade za cíl „pokusit se o formulování odpovědi na otázku, jaká byla, je a bude úloha mezinárodních trestních tribunálů při stíhání pachatelů sexuálních zločinů, a to především pomocí zasazení daného tématu do širšího kontextu mezinárodního práva trestního a dále pomocí analýzy a srovnání některých klíčových rozhodnutí mezinárodních trestních tribunálů zabývajících se sexuální zločiny“. Osnovu práce si ustavila dle řečeného cíle, je tedy vidět, že nad tématem přemýšlela a vyhodnotila cestu, jak najít ke svým otázkám odpovědi.

První kapitola textu samotného ukotvuje téma jako takové, autorka poukazuje na důvody sexuálního násilí a chápání daného tématu v průběhu doby. Je třeba souhlasit s tím, že až dnešní přístup – formovaný mimo jiné feministickým pohledem na války – umožnil věnování pozornosti obětem sexuálního násilí, kterými nicméně nebývají jen ženy, ač tomu tak nezřídka je. Druhá kapitola zase dává základ pro úvahy o trestání zločinů podle mezinárodního práva a místu sexuálního násilí jako možného zločinu v tomto systému. Jak jsem již výše zmínila, pro čtenáře je toto zakotvení zajímavé a co do počtu stránek je rozsah adekvátní jeho funkci. Prezентuje zde i myšlenku, o kterou patrně opírá celou svoji práci, totiž, že „Vedle Komise pro mezinárodní právo to byly a jsou právě mezinárodní trestní tribunály, které sehrávají klíčovou roli při zrodu, resp. rozvoji mezinárodního práva trestního.“ To je myšlenka, která by mohla být debatována u obhajoby např. z hlediska toho, zda a) jde dané tvrzení zobecnit a pohlížet tak na roli soudce jako zásadního činitele v mezinárodním právu jako takovém, či b) zda je možné vidět podobného činitele u jiných oblastí práva, kde ale neexistují tribunály (kupříkladu mezinárodní právo uprchlické). Jinak se u těchto kapitol chci diplomantky optat na to, co má na mysli „Úmluvou o genocidii“.

Další dvě kapitoly tvoří gros práce s tím, že jedna je zaměřena na tematiku sexuálního násilí za ozbrojeného konfliktu v bývalé Jugoslávii a druhá ve Rwandě. Je otázkou, zda počáteční stránky kapitol věnované vždy průběhu a charakteristice konfliktu neruší, byť je zřejmé, s jakým úmyslem byly do práce zařazeny. Stejně tak na mě v některých momentech působily rušivě citace, které na jednu stranu dobře ilustrují způsob, kterým bylo zkoumané násilí páčáno a vtahují čtenáře do problematiky, na stranu druhou je jejich častější použití v odborném textu otázkou. Zajímavé jsou konkrétní judikáty, na nichž autorka ilustruje i posun ve vnímání dané otázky u soudů. Zde by mě zajímalo jak, tedy podle jakého klíče, byly vybrány konkrétní případy, které jsou použity v těchto kapitolách? Na konci každého případu je jeho význam zhodnocen, je tedy zřejmé, proč si je diplomantka vybrala, ale zajímalo by mě, jak došla k tomu, že použije zrovna tyto případy. To je též otázka, která může být v průběhu obhajoby zodpovězena.

Práci považuji za původní, doporučuji ji k obhajobě a předběžně ji hodnotím jako výbornou.

Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Při ústní obhajobě by se – kromě podnětů v textu posudku – mohla diplomantka zaměřit na následující otázky:

1. Jaké vidí diplomantka pro danou otázku možnosti vývoje v případném procesu s Ratko Mladićem?
2. Je zřejmé, že se otázce sexuálního násilí dostalo v posledních desetiletích nebývalé pozornosti. Jak by ale bylo možné znásilňování jako takovému v průběhu ozbrojených konfliktů – možná i v případě „jen“ ozbrojených nepokojů v zemích – účelně zabránit? Je to z hlediska mezinárodního práva vůbec možné?

V Praze dne 22. 6. 2011

Mgr. Věra Honusková
Oponentka diplomové práce